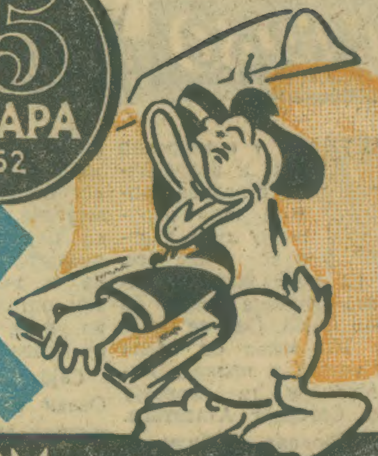
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XIX — Број 266 — Субота, 2 фебруар 1957

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

WALT DISNEY

ПРИЧЕ О МИКИЈУ И ШИЉИ

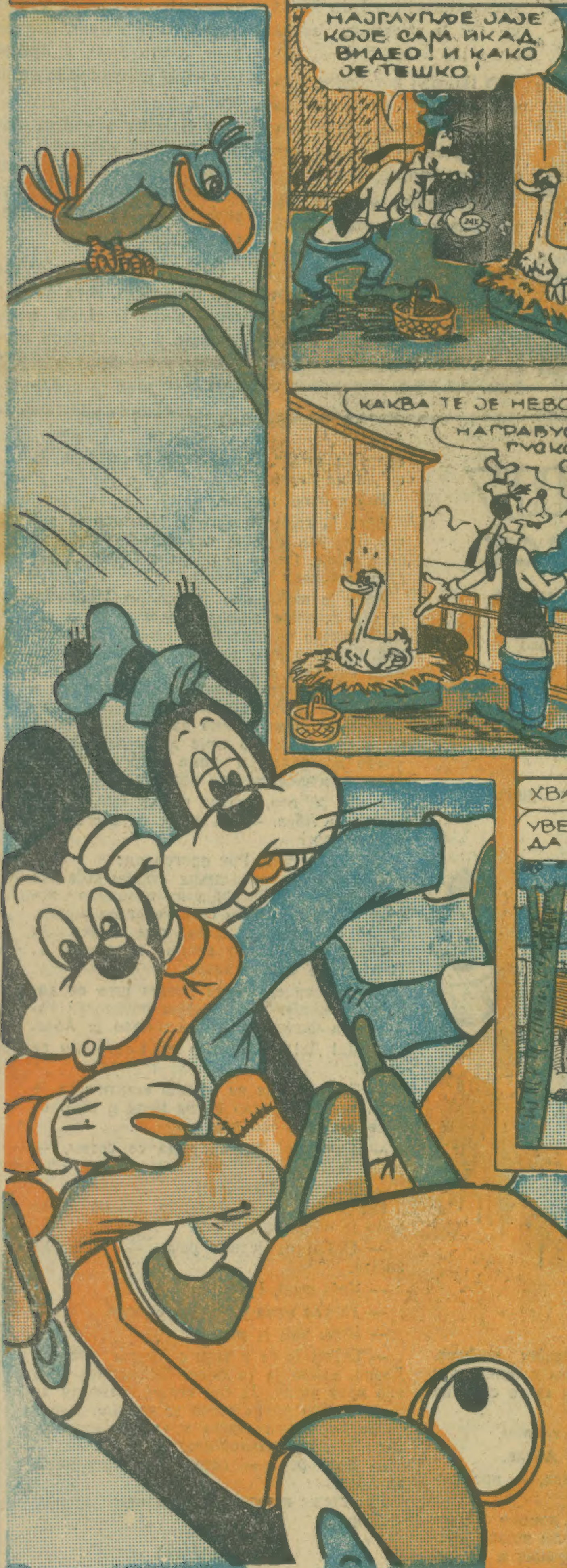

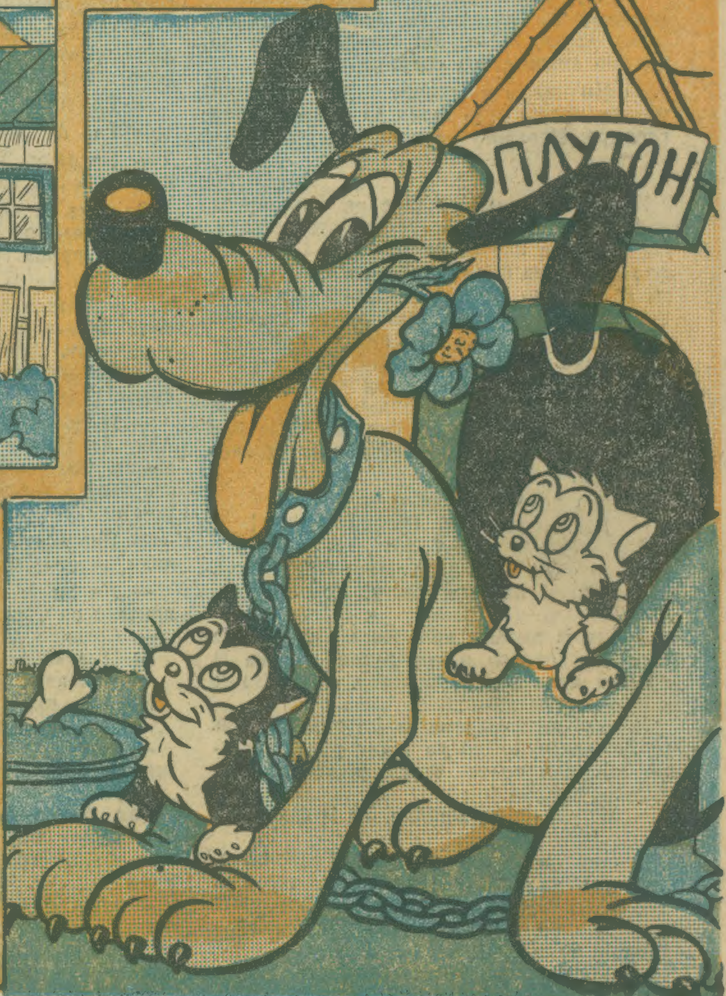

ОСТРВО настрадалих бродова

Само у изванредно лепе и ведре дане, с палубе бродова који напуштају луку Халифакс може се, далеко на хоризонту, приметити уска пешчана трака. То је острво Сејбл. Оно се налази око 150 миља од обала Нове Шкотске и припада Канади. Морнари га називају гробљем Северног Атлантика. Стотине бродова разбили су се о подводне стене крај његових обала и заглибили се у пешчаном муљу. Само у току прошлог столећа, у близини острва или на његовим обалама нашло је смрт око 10.000 људи.

Стари морепловци који су избегли бродолом на обалама Сејбла тврде да песак овог острва потсећа на — камелеона. Наиме, песак острва Сејбла мења своју боју прилагођавајући је боји океана и морепловци, обманути том оптичком варком, спокојно воде бродове у — сигурну пропаст.

Сејбл је острво — луталица. Океан без престанка растаче његову западну обалу и она постепено ишчезава под водом. Но, с друге стране, под дејством ветра и морских таласа, на источној страни нагомилавају се нове наслаге песка. На тај начин острво се стално „сели" према истоку, и то брзином од 230 метара за годину. Сејбл је од 1766 године „превалио" 42 километра. Канадске власти морале су за то време пет пута да пресељавају кулу светињу која се налази на западној обали.

Заједно с географским положајем, острво мења и своје размере. Данас је оно три и по километра дуже но крајем прошлог века. Према последњим мерењима, Сејбл је дуг 44 километра, док му ширина износи свега 3,8 километра.

Ако се острву приђе од стране Халифакса, могу се видети многи бродови који су своја путовања завршили на обали Сејбла. Ту, између осталих, провирују из песка катарке и део палубе брода „Менхасет", последње жртве овог острва, који је настрадао 1947 године. Недавно је ветар, растуривши пешчане дуне, открио остатке једног америчког клипера несталог без трага још пре 75 година. Све до тада о његовој судбини није се ништа знало.

Према веродостојним подацима, крај острва и на његовим пешчаним обалама досад је настрадало 505 бродова. На острву се и сад, нарочито после јаких бура које измене његово „лице", могу наћи предмети из XV века, новац из времена енглеске краљице Јелисавете I или остаци старих енглеских и француских застава.

Једном, за време буре, с насуканог брода који је тонуо допливао је до обале неки човек. Он се с тешком муком довукао до врата станице за спасавање и, кад се већ нашао на њеном прагу, пао је мртав, не успевши да каже ниједну реч. Тако се никад није дознало ко је био тај човек и који је брод настрадао те олујне ноћи.

Догађало се, додуше веома ретко, да је острво, које носи страшно име „гробље Северног Атлантика", било спас за неке морнаре. Пре неколико година, океанске струје донеле су до обале Сејбла мали чамац у коме су се налазила три француска морнара. Једанаест дана лутали су они океаном, без воде и хране. За њих је острво Сејбл било лука спасења.

Од средине прошлог века, на острву, које је дотад било ненастањено, налази се станица за спасавање. Данас на острву живи двадесет службеника канадске владе, који чине посаду те станице, стражарске карауле, два светионика и радио-станице. Заједно с њима живе и њихове породице.

Борба са стихијом и указивање помоћи онима који су настрадали у борби са океаном и пешчаним спрудовима није нимало лак посао. Сурова клима не дозвољава становницима острва да се баве земљорадњом. Житељи Сејбла не могу чак ни рибу да лове: отиснути се чамцем од обале веома је опасно, јер су океански таласи ћудљиви и подмукли. Зато сву потребну храну становници Сејбла добијају с континента.

На средини острва налази се слано језеро Уолес, које је од океана одвојено ниским пешчаним дунама. На то језеро спуштају се хидроавиони који, кад то временске прилике дозвољавају, долећу с континента.

Становници острва имају богате збирке разних предмета — понекад веома драгоцених — које су нашли на обалама острва. Они тврде да се у песку и плићацима крај обале крије читаво благо, чија вредност премаша два милиона долара.

* * *

Далеко на пучини види се светлост куле светиље. То светионичар шаље морнарима опомену: „Ви пловите крај острва Сејбла — гробља Северног Атлантика".

Најјача и најбржа антилопа

Описан још у Херодотовим делима, буфало је био једина врста антилопе коју су познавали историчари старе Грчке. Живи по равницама обалског појаса Северне Африке. Некад се могао срести од Марока до Египта, па чак и у источној Арабији. Много су га ловили због укусног меса.

Северноафрички буфало је љупка и плашљива животиња, али кад је изазвана бесно прелази у напад и тада је веома опасна. То је једна од најјачих и најбржих антилопа: у стању је да умакне чопору ловачких паса. Па ипак, постала је тако ретка да је последњих година нико више није срео.

СВЕ У СУПЕРЛАТИВУ...

○ Најтежи човек на свету чију су тежину премерили лекари био је неки Мајлс Дарден из Северне Каролине, у САД. Он је имао 453 килограма, а живео је 59 година.

○ Највиши човек на свету био је Роберт Вадлоу, из Манистија, у држави Мичиген, са својих 268 сантиметара. Он је умро 1940, у 22 години живота.

○ Најтеже новорођенче за које наука зна било је тешко 10 килограма и 800 грама. Његова мајка, Ана Батес из Нове Шкотске, била је висока 227 сантиметара.

○ Најдуже бркове имао је Шкотланђанин Џон Рој из Глазгова. Њихова дужина износила је 42 сантиметра.

○ Најкраће од свих владара провео је на престолу француски краљ Жан I, из XIV века. Он је управљао земљом свега 120 сати.

○ Највећи потрошачи кромпира на свету су Ирци. Сваки становник Ирске поједе сваког дана просечно по пола килограма кромпира.

○ Најчешће од свих жена порађала се свакако Марија Сир, из Форт Кента, у САД. Године 1929, кад јој је било 18 година, родила је прво дете. Отада је наставила да рађа сваке године по једно, тако да је до 1955 родила укупно 26 деце.

○ Најчешће грми над острвом Јавом, у Индонезији. На њему се грмљавина чује 322 дана у току године. Насупрот томе, место Јума, у Аризони, важи као најсунчаније на свету.

○ Највећа поморска битка свих времена одиграла се у заливу Лејт, на Филипинима, 1944 године. У њој је учествовало 166 америчких и 65 јапанских ратних бродова.

○ Највиши водопад на свету има Венецуела. Њен Ангел-водопад висок је 1.008 метара. Водопад у Јосемитском парку, у САД, има висину од 740 метара.

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ
ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(45)

Роман од И. АСИМОВА

— Онда га питајте како је могао добити податке из ординације једног лекара који је већ месецима лежао у гробу, сем ако он сам није све то удесио: и лекареву смрт и налажење података.

— То је глупо, — рече Фајф. — Овако можемо бескрајно дуго да траћимо време. Други лекар преузео је ординацију преминулог, као и његову картотеку. Зар ико може да помисли да се подаци једног лекара сахрањују заједно с њим?

— Не, то свакако не, — рече Абел. Стин нешто промуца, па седе.

— Шта даље? — рече Фајф. — Има ли од вас неко нешто да каже? Има ли још оптужби?

Стин је казао што је желео, — одговори Абел. — Пустимо то. Јунц и ја имамо један други посао. Ми бисмо желели да видимо анализатора свемира.

— Ми имамо у затвору једног полунормалног човека који тврди да је анализатор свемира. Наредићу да га доведу.

* * *

Валона Марч никад није ни сањала да могу да постоје такве невероватне ствари. Од тренутка кад се искрцала на Сарк, све што је видела било је право чудо. У собама се налазио читав низ ствари за које она раније није знала. Ова у којој се сада нашла била је већа од свих осталих, мада је била готово без намештаја. У њој је било неколико људи. Један човек строга изгледа седео је за писаћим столом, један стари, набoрана лица, у фотељи, онда још тројица... Један од њих био је градоначелник.

Валона потрча према њему.

— Градоначелниче! Градоначелниче!

Али, њега ту није било!

Устао је са столице и махнуо јој руком.

— Остани на свом месту, Лона! Стани, Лона!

А она је прошла кроз њега. Пружила је руку да дохвати његов рукав, а рука је прошла кроз празан простор. Вриснула је и срушила се на под.

Поново се нашла на својој столици. Рик ју је чврсто држао за једну руку, а стари изборани човек стајао је нагнут над њом и говорио јој:

— Не плаши се, девојко. То је само слика... фотографија.

Валона се обазре наоколо. Градоначелник је и даље седео на својој столици, али више није гледао у њу.

— Зар он није ту? — запита, показујући на њега прстом.

— То је само тродимензијална персонификација, Лона, — изненада проговори Рик. — Он је, уствари, на неком другом месту, али ми га можемо одавде видети.

Валона је само одмахивала главом. Ако Рик каже да је тако, онда је то тачно. Ипак, држала је оборен поглед. Није се усуђивала да гледа у људе који су ту и који истовремено нису ту.

— Па ти знаш, младићу, шта је то тродимензијална персонификација? — зачуђено запита Абел Рика.

— Да, господине.

— Где си сазнао о томе?

— Не знам. Знао сам за то пре... пре него што сам заборавио.

Фајф се за читаво то време није ни покренуо, чак ни онда кад је Валона онако јурнула према градоначелнику.

— Жао ми је, — проговори он леденим тоном — што сам овај састанак покварио тиме што сам довео и једну хистеричну урођеницу. Али, тај назови анализатор свемира захтевао је да и она буде присутна.

— Не мари ништа, — одговори Абел. — Али, да ли сте запазили да је ваш малоумни Флорињанин добро упознат с постојањем тродимензијалне персонификације?

— Претпостављам да су га добро обучили, — рече Фајф.

— Да ли је он саслушаван откако је приспео на Сарк?

— Свакако да јесте.

— И с каквим резултатом?

— Никаквих нових момената.

Абел се окрете Рику.

— Како се зовеш, младићу?

— Рик је једино име кога се сећам, — мирно одврати Рик.

— Познајеш ли овде кога?

Рик, без имало страха, пређе погледом преко свих лица.

— Само градоначелника. И Лону, разуме се.

— Ово је, — рече Абел, показујући на Фајфа — највећи Племенити који је икад живео. Њему припада готово цео свет. Шта мислиш о њему?

— Ја сам са Земље, — смело одговори Рик. — Ја му не припадам.

— А познајеш ли овог господина?

— Не.

— То је доктор Селим Јунц. Он је веома значајна личност у Међузвезданом бироу за анализу свемира.

Рик се пажљиво загледа у Јунца.

— Онда је он један од мојих шефова. Али, не познајем га, — рече с призвуком разочарања у гласу. — Или га се само не сећам.

Јунц, намргођен, одмахну главом.

— Никад га нисам видео, Абеле.

— Ствар постаје занимљива, — промрмља Фајф.

— А сад слушај, Рик, — поново му се обрати Абел. — Испричаћу ти нешто. Желео бих да ме пажљиво слушаш и да напрегнеш мисли. Да мислиш и мислиш. Јеси ли ме разумео?

Рик климну главом.

Абел је говорио лагано. Уколико је више говорио, Рик је све чвршће затварао очне капке. Седео је оборене главе, са изгледом човека у агонији.

Абел је настављао да говори. Испричао је све догађаје које је недавно Фајф реконструисао на састанку Великих племенитих. Говорио је о поруци која је предочавала несрећу, о састанку између Рика и Икса, о операцији одузимања памћења, о томе како је Рик нађен на Флорини, о лекару који је установио да му је памћење било одузето и о томе да је тај лекар убрзо настрадао, о томе како се њему, Рику, памћење почело враћати...

— То је, ето, читава прича, Рик, — завршио је Абел. — Да ли се од свега тога ичег сећаш?

Полако, мучно, Рик проговори:

— Сећам се последњих ствари које сте ми испричали. Догађаја из неколико последњих дана. Сећам се и нечег од раније. Сећам се лекара... и кад сам почео да говорим. Све је то веома магловито... И то је све чега се сећам.

— Али, ти се сећаш нечега што се догодило раније. Ти се сећаш опасности која прети Флорини, — наваљивао је Абел.

— Да! Да! То је било прво чега сам се сетио.

— Зар се онда не можеш сетити шта је после било? Слетео си на Сарк и тамо се срео с једним човеком.

— Не могу! Не могу да се сетим, — јечао је Рик.

— Покушај! Покушај!

Рик диже главу. Његово бледо лице било је обливено знојем.

— Сећам се једне речи, — промуца најзад.

— Које речи, Рик?

— Та реч нема никаквог смисла.

— Ипак нам је реци.

— Сећам је се у вези с једним столом. Давно, давно је то било. Сећам се тога као кроз маглу. Ја сам седео. Мислим да је још неко други седео за столом. А онда је тај други стајао и гледао доле на мене. И тада је изговорио ту реч.

— Коју реч? — веома стрпљиво запита Абел.

Рик стеже песнице и прошапта:

— Фајф.

(Наставиће се)

Из историје лова

Кроз целу праисторију лов је најважнија човекова делатност, јер, заједно с риболовом, претставља једини начин да се дође до хране. После извесног времена, наш далеки предак показује напредак у развитку интелигенције. Он прави клопке за мамуте, дивље биволе, јелене и друге животиње. Клопка се састојала од дубоке рупе прекривене грањем и лишћем, а копана је на путу којим пролазе животиње. С многима од њих било је тешко изићи на крај. Замислимо борбу између човека и мамута, који је био висок пет метара. На почетку, човек се борио само луком и стрелом, доцније секиром, ножем и копљем. Уметност из каменог доба, која је откривена у Алтамирској и другим пећинама, даје повода за разне претпоставке. Једна од њих је да су се праисториски људи, пре но што пођу у лов, скупљали пред цртежом или сликом одређене дивљачи, где су приређивали неку врсту свечаности.

Лов код Грка и Римљана

Један од Сократових ученика, Ксенофон, написао је прву књигу о лову, из које се види да су се стари Грци њиме радо бавили. Дијана, једна од најлепших богиња, била је заштитница лова. У оно време, у шумама Јужног Балкана налазило се доста дивљачи. Грци су ловили дивље вепрове, зечеве, вукове и фазане.

Римљани су завели „лов“ чак и у циркуским аренама. Циркуске "тачке" састојале су се из борбе човека с дивљом животињом. Римљани су донели један од првих закона о лову, по коме онај ко убије животињу на туђем земљишту може да је понесе тек пошто за то добије одобрење од власника имања.

За ловокрадице — смртна казна

Средњовековни владари били су љубитељи лова. Из пакости, многи од њих забрањивали су народу, па чак и племићима, да се баве ловом. Ловокрадицу је сустизала строга казна. Анри IV, који је био страстан ловац, донео је 1601 године пропис по коме су ловокрадице у повратку кажњаване смрћу. Гроф Гастон Фебис, који је живео за време Франсоа I, имао је хиљаду ловачких паса. Он је написао књигу о лову у којој је тврдио да сваког ловца на дивљач чека "царство небеско". Свирепи Луј XI волео је друга уживања. Он је пуштао опасне псе на своје бедне кметове. За владавине Луја XIII лов са соколима био је у великој моди.

Походи у лов све луксузнији — народ све гладнији

Под Лујем XIV (1638—1715) створена су нарочита правила о лову. Управитељ краљевског ловишта имао је много слугу. Опрема за лов била је луксузна и разноврсна, према томе да ли се полази на срне, вукове, лисице или коју другу дивљач. Владари и њихови дворани имали се за сваку врсту лова нарочита одела. Уколико је народ све мање имао хлеба и уколико се приближавао дан Француске револуције, одлазак у лов био је све луксузнији и стајао басносновне суме.

Ловци у јеленској кожи

Данас је лов на крупну дивљач специјализован. Неки ловци лове само медведе на Аљасци, други само тигрове у Индији, трећи слонове на Цејлону, итд. Најчешћи начин лова је помоћу клопки, ископаних рупа које су брижљиво покривене грањем и лишћем. Кад под теретом животиње гране попусте и она се стропошта у рупу, ловци пуцају на њу. Али, најнеобичнији начин лова постоји у Манџурији. За време парења јелена, ловци се обавијају јеленском кожом и помоћу нарочитог инструмента подражавају рику мужјака. Чим животиња наиђе, ловци се с њом хватају у коштац, да би је заробили, јер се употребом ватреног оружја штети кожа уловљене дивљачи.

РИБА НЕВИДИМКА

Завршио се период летњих киша. Реке, напуштајући планинске кланце, излиле су се из корита и потопиле њиве и шумарке, напуниле јаркове и рупчаге. По изливеној води, као златне искре ватромета, промичу јата шарених риба. Ево, преливајући се у свим дугиним бојама, сече воду једно од тих јата. Наједном, уплашене нечим, рибе су застале и... нестале. Као да су се растопиле у води!

Рибица амасис-лала живи у рекама и потоцима Бурме и средишног дела Индије. Домороци је називају једноставно „лала", што значи скупоцена, неоцењива. Природа је обдарила ову рибу необичним својством: прозрачношћу. У њеном телу нема тамног пигмента. Пераја су јој безбојна, а унутрашњи органи провиде се кроз тело. Кад плива испред водених биљака, лала је сасвим невидљива. Захваљујући тој особини, ова сићушна риба (дугачка је од 2 до 5 сантиметара) спасава се од својих многобројних непријатеља.

Своју икру лала полаже на стабла и лишће водених биљака. После једне седмице, из икре се излегу нежни младунци, који неколико дана остају приљубљени уз биљке.

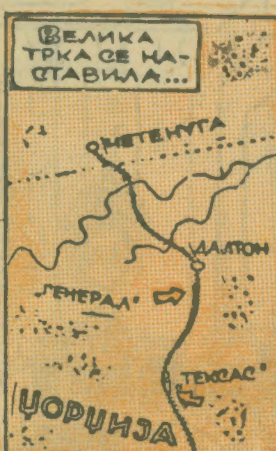
Из Индије риба лала пренета је и у Европу, где углавном живи по акваријумима. Ту је добила и ново име: „стаклена риба' или „стаклени гргеч".

WALT DISNEY'S ВЕЛИКА ПОТЕРА ЗА ЛОКОМОТИВОМ

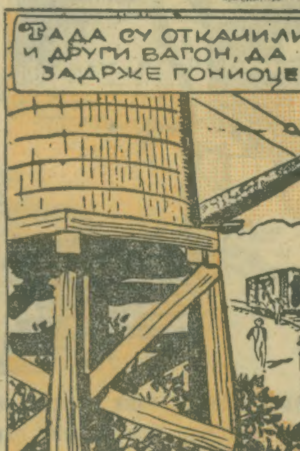

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

У ШКОЛИ СТАРЕ СПАРТЕ

Спарта, град у старој Грчкој на реци Еуроти, била је престоница Спартанске Републике, коју су основали Спартанци, дорски завојевачи, по доласку на Пелопонез. Друштвено уређење у овој републици било је аристократско-војничко. У држави је живело 9.000 породица. Сви су били стално под оружјем и нису смели да напуштају своју земљу.

По предању, Ликург је био спартански законодавац, који је донео законе и њима обухватио све гране живота. Овде ћемо изнети како су васпитавана деца у старој Спарти, према опису Плутарха, који је написао Ликургову биографију.

На одређено место окупили би се најстарији чланови сваке филе (племена). Ту би отац донео своје новорођенче. Дете би било добро прегледано. Ако је било здраво и лепо, дали би га оцу да га одгоји. Том приликом доделили би му нешто земље. Ако би дете било слабашно, онда би наредили да га баце у јаму на гори Тајгету, јер су сматрали да ће слабо дете бити на терету не само себи, него и држави.'

Новорођенчад нису повијана. Док су деца расла навикавала су се да буду задовољна сваким јелом, да нису пробирачи, да нису самовољни, да се не плаше мрака и самоће итд.

Деца су код родитеља остајала до навршене седме године, а после тога падала су под државну контролу и сврставана у нарочите одреде. Тада су сва деца једнако васпитавана и храњена, заједно су учила и заједно се играла. Надзорник одреда био је онај који би се показао као најхрабрији и најразборитији. Сва деца морала су да му се покоравају и да се подвргавају његовим казнама.

Спартанска деца учила су да читају и пишу, али само колико је било потребно. Највише су учила да слушају, да подносе напоре, да уче како се побеђује у борбама и томе слично. Сва су морала да буду ошишана до главе, а навикавала су се да иду боса. Кад би навршили дванаесту годину, дечаци су престајали да носе кошуљу. За једну годину добили би само један огртач. Тела су им била прљава, јер нису смели да их перу и мажу мастима, осим у мало одређених дана у години. Сви су спавали заједно, на постељи направљеној од шаше, коју су сами скупљали голим рукама у реци Еуроти.

Поред овога, спартански дечаци учили су да говоре на тај начин што би вешто спајали горчину с љупкошћу; морали су да се изражавају кратко, снажно и језгровито. Вежбали су разне игре у оружју, учили су музику и певање, а нарочито хорско. То је било обавезно.

По предању, спартанска деца учила су и један, за данашња схватања необичан предмет, а то је — крађа. Деца су морала научити тако вешто да краду да нису смела бити у том послу ухваћена. Који би дечак показао невештину и неопрезност, био је шибан. Исто тако, деца су вежбана и у томе да варају оне који безбрижно чувају стражу и томе слично.

КО ЈЕ ВИШИ?

Монт Еверест, са своја 8.882 метра надморске висине, сматра се за највиши планински врх на свету. Међутим, планина Мауна-Кеа, на Хавајима, уздиже се 9.382 метра над својим подножјем, али од те висине око 5.200 метара налази се под водом.

КЕЛТИБЕРИ

Келтибери су стари народ на Пиринејском Полуострву, који је постао мешавином Келта и Иберача.

Дима-отац

Први члан породице Дима који је добио име Александар рођен је 1762 године. Његов отац био је француски племић, а мајка робиња црне пути са острва Светог Доминга. Мали мелез, Александар, имао је необичну главу. Његов изглед сувише је јасно говорио да му је један од родитеља припадник „ниже" расе, услед чега у Француској није могао очекивати богзна какву каријеру. Зато једног дана рече оцу:

— Одлучио сам да ступим у војску.

— Као шта? — запитао га је овај.

— Као прост војник.

— Ја сам маркиз од Пајетерија, — наставио је отац. — Имам чин пуковника, а син хоће да ми вуче име на репу краљеве војске!

— Разумем вас, — одговорио је Александар. — Зато ћу се пријавити не као Пајетерија, већ као Дима!

Да један војник с тако „простачким" презименом добије чин официра, било је потребно да се догоди нешто врло крупно. И — то се догодило: Француска револуција. Син црне робиње и маркиза од Пајетерија, први Александар у породици Дима, постао је чак генерал, 1793 године. Два месеца пре но што ће ставити генералске ознаке оженио се ћерком једног париског хотелијера, а јула 1802 добио је сина коме је дао своје име, Александар.

Маршеви, борбе и неуредан живот јако су поткопали ратниково здравље. Године 1806, на самртној постељи, он је с тугом рекао:

— Зар један генерал који је у својој 35 години командовао трима армијама мора да умре у четрдесетој, и то у постељи, као што умиру кукавице?

Излазећи уплакана из собе, мајка је саопштила свом четворогодишњем детету:

— Сироти мој сине. Отац, који те је толико волео, умро је. Добри бог узео га је к себи.

— А где бог станује?

— На небу, — одговорила је мајка.

Неколико минута касније малишан се сударио с мајком на степеницама.

— Куда ћеш? — запитала га је, видевши да јој син држи напуњену пушку.

— На небо! Хоћу да убијем доброг бога који ми је узео тату!

Врло интелигентан и врло нерадан, млади Александар проводио је дане у тумарању по околним шумама, у друштву младих пустахија којима је једино занимање било лов и постављање замки за птице. Да би имали од чега да живе, мајка је била приморана да држи малу продавницу дувана.

Једног дана Александар се упозна с виконтом Адолфом Ридингом од Левена, који се био склонио у Француску, јер је његов отац имао удела у убиству шведског краља Густава Ш. Захваљујући овом човеку, млади Дима је први пут почео да чита велике писце, међу којима и Гетеа. Ридинг је и сам писао, па су убрзо њих двојица саставили неколико позоришних комада.

После неког времена, пошто је Адолф од Левена отишао у Париз, пође и Александар за њим. Али, немајући ни паре у џепу, он крете с пушком кроз шуму и у престоницу донесе четири зеца, дванаест јаребица и две препелице, за које је у једном хотелу примљен на дводневни боравак.

Млади паланчанин и доскорашњи ловокрадица имао је дара за писање, али и среће. Левен га је упознао с великим глумцем Талмом, а некадањи пријатељ његова оца, генерал Фоа, осигурао му је службу у канцеларији војводе од Орлеана, потоњег Луја Филипа, за 120 франака месечно.

Међутим, Дима није прекидао сарадњу с Левеном. За комад „Лов и љубав" добио је 300 франака, што значи тромесечну плату, а на том делу радио је свега неколико дана.

Баш кад је завршио комад „Анри Ш и његов двор", Дими обуставе плату у канцеларији војводе од Орлеана, јер је као службеник био веома неуредан. Он оде војводи и позове га на премијеру свог новог дела, но овај му саопшти да је спречен, будући да очекује на вечеру тридесетак кнежева и исто толико кнегиња.

— Нека Господар закаже вечеру сат раније, а ја ћу одложити претставу такође за један сат! — предложи Дима.

Војводи се свиде пишчева сналажљивост и то вече, 11 фебруара 1829, дође на премијеру, која се претворила у велик успех његовог чиновника.

Уочи јулске револуције, предосећајући буру, Дима је наредио свом слузи:

— Жозефе, отиди моме оружару и донеси ми пушку са 200 метака калибра 20. Ми ћемо бити сведоци занимљивих догађаја.

Његово предвиђање се остварило. Три дана јурио је по Паризу од јутра до мрака, у ловачком оделу и с џеповима пуним муниције. Кад му је за време борби нестало барута, сетио се барутане у Соасону, јер је био из тога краја.

— Генерале, — рекао је Лафајету — желите ли да одем по барут?

Истога дана кад је стигао у париску општину са 3.500 килограма барута, његов бивши господар војвода од Орлеана постао је краљ Француске.

— Господине Дима, — рекао му је владар — ви сте овом приликом написали своју најлепшу драму!

Захваљујући успесима његових комада, Дими је новац притицао са свих страна, али је увек био без кршене паре. Кућа му је изгледала горе од неког великог хотела. У њој су јели и пили чак и они које никад у животу није видео. Кад угледни Парижани не би знали куда би на вечеру, говорили су: „Хајдемо код Диме!"

Да би покрио огромне расходе, Дима је морао много да пише. За његов комад „Кин" обећана му је награда од хиљаду франака под условом да првих 25 претстава донесу бар 60.000 франака. Одређеног вечера појавио се он код директора позоришта и затражио награду.

— Немате среће! — одговорио му је овај. — На каси је пало свега 59.997 франака.

Дима га замоли да му позајми пет франака, стрча на благајну, купи карту и, вративши се директору, рече:

— На каси је пало укупно 60.002 франка. Молим вас да испуните обећање.

Пишући позоришне комаде, Дима је долазио до новца, али тек преко историских романа он ће постати славан књижевник. С младим професором Огистом Макеом он је створио право књижевно предузеће. Маке је припремао грађу, а Дима је из ње стварао дела. Једно од таквих дела је и роман „Три мускетара". Дима и Маке често су се преко писама договарали коју ће од историских личности да „убију", коју да „ожене" а коју с ким да „удају". Новине и књижарски излози просто су засипани његовим делима: „Краљица Марго", „Краљичин ђердан", „После двадесет година", „Гроф Монте Христо"...

Димина издржљивост у раду била је пословична. Могао је да пише од јутра до мрака, а често се рад настављао све до јутра. Живео је на великој нози, трошио је много, примао је зване и незване и, тек кад је навршио 44 годину живота, озбиљније се сетио свога сина. Младога човека, који је био у 22 години и звао се такође Александар, позвао је својој кући и рекао му:

— Једног дана кад добијеш сина воли га као што ја тебе волим, али се о њему не старај као што сам се ја старао о теби...

Године 1848, чим је избила револуција, Дима одлучи да се кандидује за посланика.

— Зар да бирамо једног маркиза! — узвикнуо је на збору неки радник.

На то му Дима одврати:

— Ове руке, које су за двадесет година написале 300 романа и 35 драма, радничке су руке!

Међутим, на изборима је пропао.

Александар Дима није знао шта је неуспех у књижевности. Све што би написао читаоци су формално гутали, а издавачи се отимали да то штампају. Али, тешко је наћи човека који је тако мало умео да води живот с рачуном као он. Повериоци су му вечито били за петама, тако да је потпуно тачна она мисао Александра Диме сина:

— Мој отац је велико дете које сам ја добио кад сам био још сасвим мали!

Последње дело овог великог писца, и исто тако великог прождрљивца, било је — „Велика збирка куварских рецепата".

Пред крај живота, он је дошао сину и рекао:

— Ево ме. Хоћу да умрем у твојој кући.

Неколико дана касније, лежећи у постељи, у најлепшој соби синовљева дома, он је преметао међу прстима два златна наполеона, једино што му је било остало од толиких зарађених милиона.

— Александре, — рекао је — целог живота слушам како свет прича да сам расипник. То причаш чак и ти. Уствари, погледај како се људи варају. На почетку своје каријере, у Паризу, имао сам свега два наполеона у џепу, које сам до данас сачувао.

На дан 5 септембра 1870 године тихо се угасио живот књижевника Александра Диме оца.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Да ли је истина

Један лекар из Џексонвила, у Флориди, има свог љубимца

алигатора кога храни пресним млевеним месом и, наравно, алигатор је веома задовољан. Али, ако му се да несамлевен комад, он га неће појести. Узеће га у уста, отићи ће на језерце, које је ради њега начињено, и ставиће чељуст с месом у воду. Ту ће стрпљиво чекати док комад не омекша и док се не сакупи довољно рибица, које га са свих страна штрпкају. Кад месо постане по његовом укусу, алигатор га наједном прогута, заједно с неопрезним рибама које су му се затекле у устима.

☆

У близини Џексонвила постоји љубитељ животиња, неки Гринли, који сваког дана посматра једног пеликана који се навадио на бару у близини Гринлијевог имања. Пеликан има обичај да слеће у плићак и да сатима стоји непомичан, дајући утисак како нешто врло озбиљно размишља. Охрабрене његовом мирноћом, неке

птице сличне галебу долазе близу пеликана, а неке му се чак пењу и на леђа.

Кад угледа рибу, пеликан хитро загњури кљун у воду и шчепа плен. Затим га, као акробата, баца увис и отвара кљун да га прогута. Међутим, хитрија од њега, птица која му је најближе узлеће и односи му ловину испред „носа". Незадовољан, али ипак спокојан, пеликан остаје да и даље лови.

ЗЛО ОД НАУКЕ?

Досад смо писали о „атомским мувама" и „атомским комарцима", тј о инсектима у које су научници убризгавали радиоизотопе да би одредили дужину њиховог лета. Од 1949, кад је професор Џенкинс дошао на мисао да употреби радиоактивне изотопе у такве сврхе, многи су се угледали на њега. Али, баш због тога, извесни стручњаци већ се питају докле се сме ићи у том правцу. Јер, кад радиоактивни комарац убоде човека, он ће у крв своје жртве унети извесну количину тог радиоактивног елемента. Истина је да један убод не мора претстављати опасност, али шта ће бити ако више радиоактивних комараца изуједају једну особу?

Исто питање поставља се код женки оних животиња чије млеко људи пију. До које ће мере радиоактивно тело у млеку једне овце, козе или

краве утицати на човека? — питају се научници. Постоји оправдано мишљење да они који врше испитивања на инсектима у чији су организам унети радиоизотопи треба да то чине само у ограниченој мери. Јер, бавећи се науком, не треба заборавити човека.

ИМЕНИК СА 260.000 ПОШТА

Слање писама из једне земље у другу није увек било тако једноставно као данас. Например, из Америке у Русију писмо је могло путовати у десет разних праваца, па је било исто толико поштанских тарифа. За писмо упућено из Америке у Аустралију поштарина је одређивана према броду којим ће оно путовати, од неколико центи до једног долара; за писмо које је из Берлина у Рим путовало преко Швајцарске поштарина је била нижа, а преко Француске знатно виша.

Тако је било све до 1874 године. Тада је Хајнрих фон Штефан, довршивши реорганизацију поште у Немачкој, дошао на идеју да ту установу даље разграна. Сазвао је међународни конгрес у Берну, на коме је основана Међународна поштанска унија и израђена правила за Европу и САД, која су доцније усвојена у целом свету. И тако данас за све земље важи јединствен именик, у коме је назначено 260.000 светских пошта, као и приручник у коме су наведени путеви којима треба тим поштама, железницом, бродом или авионом, слати пошиљке. Ради утврђивања износа који једној земљи припада за транзит, све пошиљке у једном месецу изброје се, измере и укњиже. Ови подаци служе за обрачун колико једна земља има да плати другој на име поштанског транзита.

Павле Поповић из села Вранића био је један од истакнутих људи у Првом устанку. У детињству је мало учио књигу, те је знао читати, али писати није умео. У устаничком логору под Београдом, где је често боравио због народних послова, он је уза се увек носио неку стару рукописну књигу названу „Зборник". У тој књизи било је свакојаких ствари и Павле би све одреда читао окупљеним војницима, који су с огромном пажњом пратили његово читање, иначе више налик на срицање. Али, оно што је било најлепше у овој књизи, то је била песма о Београду која је почињала: „Послушај' дер, мој љубезни брате, што се треви у прошасте рате, како Немци Белград изгубише, како ли га Турком предадоше".

„Златни кључ Панониjе"

Неколико пута Поповић је читао ту песму, и то увек пред великим бројем слушалаца. Пажљиво су они пратили његове речи и у својој машти оживљавали слику тог минулог Београда коју је нацртао непознати српски стихотворац. Али, два стиха најдубље су се усекла у њихова памћења, загрејавана јуначким устаничким срцем. И кад би Павле Поповић дошао до њих, па би, прочитавши их, погледао према Београду, онда би то учинили и његови слушаоци и сваки би их у себи поновио: „Орле, орле, ти велика дико, на Дунаву Белиграде славни!"

Песма је и иначе била занимљива, иако слушаоци тачно нису знали на који се то немачко-турски рат односи, па је већина мислила да се ту ради о Кочиној Крајини, коју су Немци завршили на тај начин што су и Београд и Србију предали на милост и немилост Турцима. Но, чувши једном како Павле чита ту стару песму о Београду, капетан Радич Петровић рекне да је све то било давно пре Кочине Крајине, онога рата који нико од живих више не памти; кад су Немци оставили иза себе у Београду чувену Пиринчану — „племените дворе принципове" — толико лепих и сјајних палата и зграда, и торњеве на којима су часовници избијали, а на тврдим бедемима велике топове и многе куле озидане зидом: у вароши дућане, напуњене свакојаким благом, и баште лепо ограђене „и лепоте сваке насићене".

Али, свима који су слушали ту песму остала су ипак најупечатљивија она два стиха:

„Орле, орле, ти велика дико,
На Дунаву Белиграде славни!"

И сада је у устаничком логору свако осећао и дубоко веровао да се приближава време када ће се на београдском граду поново развити хришћанска застава, али овај пут устаничка и српска...

Песма у овом „Зборнику" настала је негде непосредно после другог аустриско-турског рата (1736—1739). Тада су, миром у Београду, Аустријанци морали да напусте северну Србију, коју су држали преко 20 година. Стихотворац је непознат, а његова песма, заједно са „Зборником" Павла Поповића, доживела је тужну судбину: изгорела је априла месеца 1941 у Народној библиотеци, као и толико друго културно благо српског народа. Но, њен текст је ипак сачуван. Милан Ђ. Милићевић отштампао је ту песму у својој „Кнежевини Србији".

Судбина Београда, славна због бојева који су се водили за њега, нашла је увек одраза у разним стихованим и прозним саставима готово на свим европским језицима. Једна од најстаријих немачких „релација", првих покушаја да се путем штампе обавештава јавност о великим светским догађајима, посвећена је паду Београда 1521 године. У многим западноевропским народним песмама, витезови и поклоници одлазе да се боре за Београд и гину под њим. Београд — тај „златни кључ Панониjе", како су га називали хришћани; „капија ратова за веру", како су га називали Турци — сматран је симболом и једних и других. И кад би га освојили хришћани, то је било опште славље. О Београду су се тада писале песме и спомен-списи, који су говорили о његовој старој и славној историји.

Београде, велика радости!

Пад Београда 1789 године у аустриске руке, за време рата који је у нашем народу познат као Кочина Крајина, забележен је и у српској књижевности. Доситеј Обрадовић је поздравио тај рат и обрадовао се што је аустриска војска успела да освоји Београд. Он је у Бечу, у засебној књижици, штампао „Пјесну о избављенију Сербије". Заузимање Београда узбудило је Србе у Аустрији и Доситеј је у овој својој пригодној песми дао израза тим осећањима. „Орле хвални, Бјелиграде славни! Узвишуј се превише облака! Гласи твоји нек су свету јавни, јер у теби већ нема Турака!" — певао је Доситеј. Он се надао да ће и Србија осетити благодети реформи које је у Аустрији спроводио цар Јосиф II и од којих су тамошњи Срби имали користи. Заузимање Београда и једног дела Србије Доситеј је посматрао кроз просветитељске тенденције владавине Јосифа II, којима је био близак и од којих је многе заступао у својим списима. Србија је сада, мислио је Доситеј, приведена у круг оних земаља у којима се тежи за просветом. Но, убрзо, Свиштовским миром 1791 године, расплинуле су се све Доситејеве наде. Србију су поново заузели Турци, а Доситејева „блага жеља од наше младости", ослобођење Србије, о чему је он певао у својој „Пјесни", остварила се тек петнаест година касније у устанку србијанских сељака. Међутим, овде треба напоменути да је у аустриско-турском рату 1787—1791 учествовало неколико десетина хиљада добровољаца (фрајкора) из Србије, а да су главнину аустриске војске сачињавали граничари, претежно Срби.

За годину 1789 и заузимање Београда везан је и један спис ученог хрватског писца Матије П. Катанчића. То није песма, већ преглед историје Београда од најстаријих времена до 1789 године, написан на латинском језику. Катанчић је био професор археологије и нумизматике на пештанском универзитету и он је поједине главе из свог „Спомена Београда негдашњег Сингидуна" давао својим студентима да их разрађују и употпуњују „као школска упражнења", како је то забележено у српском преводу Катанчићевог спомен-списа о Београду.

После Кочине Крајине, несрећни исход овог рата пропраћен је у старим српским записима и стихованим слогом. Ту се често изражава туга што су толики добри јунаци узалуд изгинули, а Београд поново постао место жалости и невоља за поробљени српски народ. „Београде, велика жалости" — стоји најчешће у тим записима.

Крајем 1806 године, кад су устаници ослободили Београд, тужне и болне стихове заменили су поносни и радосни. Орила се песма која је почињала стиховима: „Београде, велика радости", а још у време јуриша на београдску варош настајале су нове песме, које су певали раздрагани српски устаници. Од тих песама забележено је само неколико стихова. Тако је једна почињала: „Весели се, Јакшићу Богдане", а друга: „Весели се, Београде граде, што те Срби од Турак' отеше"...

СЛЕПИ МИШЕВИ — риболовци

Над обалама Панаме спустио се сумрак. Замукле су брбљиве птице, ућутали дрекави мајмуни. Само огромни слепи мишеви, једва видљиви у плавом сумраку, лете над заливом. Понекад се спуштају тако ниско да додирују површину воде. Човеку се чини као да лове рибе.

Амерички зоолог Блодуел заинтересовао се овим чудним „понашањем" слепих мишева. Он је у више махова чуо да су понекад у желуцима убијених слепих мишева налажени остаци риба. Међутим, и њему и његовим колегама изгледало је невероватно да слепи мишеви могу да лове рибу из мора, па су претпостављали да ове животиње само скупљају рибе које су таласи избацили на обалу. Али, после дугог посматрања Блодуел је утврдио да слепи мишеви заиста лове рибу, извлачећи је из воде задњим шапама, на којима се налазе веома оштре канџе. Омиљена места за риболов ових летећих риболоваца претстављају широки речни затони и плитки заливи у Карипском Мору, у којима има у изобиљу ситне рибе.

Како слепи мишеви откривају и налазе рибу у води кад они лете готово у потпуној тами?

Познато је да, без обзира на помрчину, слепи миш не налеће на препреке. Он открива присуство разних предмета на свом путу захваљујући нарочитом органу који одашиље ултразвучне таласе. Ти таласи, одбијају се од препрека, враћају се и „јављају" слепом мишу да пут није слободан. Осетљивост ових животиња толика је да они лако откривају и сасвим мале предмете, величине, например, зрна пасуља.

Тај природни ултразвучни апарат за хватање одјека помаже крилатим риболовцима да открију рибу која плива одмах испод површине воде.

Проучавајући живот слепих мишева — риболоваца, зоолог Блодуел покушао је да их лови постављајући мреже над самом воденом површином. Међутим, ти покушаји ретко су му кад успели, јер су мишеви на време открили његове замке.

Казна за играче крокета

У држави Ајдахо, у САД, постоји град који се зове Москва. У њему је строго забрањено да се људи возе трициклом по тротоару; међутим, нико им не забрањује да тротоаром возе кола или аутомобил. — Лице које на дан

неког празника у Охају игра крокет док неко у његовој близини држи говор мора да плати глобу од 25 долара. — У Канзас Ситију, у држави Мисури, једино девојке изнад седамнаест година и удате жене смеју да стављају руж на усне.

Вреди ли штедети

Један француски математичар је на врло сликовит начин покушао да покаже колико је штедња корисна и мудра ствар.

— Да је мој далеки предак, — објашњава научник, — негде на почетку наше ере ставио један динар у банку под интерес од пет отсто, он би после годину дана имао један динар и пет пара. После четрнаест година имао би два динара, а после четрдесет година осам динара. За почетак то изгледа врло скромно. Међутим, што се даље иде уложени динар све брже расте. Данас бих ја имао, под условом да остали моји преци нису дирали у тај новац, секстилион динара, што претставља један број са 36 нула. Све злато овог света не би било довољно да се исплати тај износ.

Забрањено је уводити лавове у позориште

Полицајцима у Портленду, у држави Мен, строго је забрањено да се наслањају на зидове. И не само то. Они смеју да им се приближе највише до на шест корака. У Балтимору, у држави Мериленд, на снази је наређење општинских власти

којим се забрањује грађанима да уводе лавове у позориште и биоскоп. У граду Филаделфији постоји забрана да се мако воза кочијама у које су упрегнуте — свиње. На основу једног прописа који важи у Лос Анђелосу, грађанима је дозвољено да расту колико год желе. Заиста, смешни прописи!

Способнији смо нeго што мислимо

Мозак је једно од чуда природе. Иако је тананог механизма, нимало му не смета да буде јак, врло издржљив и да служи много чему што непосвећени никад не би претпоставили.

Иако га „носе" од рођења, није мали број оних који не

умеју да се служе својим мозгом. Изнећемо извесне основне принципе рада мозга у које би требало да су сви упућени.

Размишљање не замара

Међу интелектуалцима може се чути и таква реченица као што је: „Боли ме мозак". Они притом мисле да болове осећају услед дугог и напрегнутог размишљања. Међутим, научници тврде да је то немогућно. Мозак не врши никакав механички рад, као што је случај с мишићима. У њему се одигравају електрохемиске реакције и зато он не зна за умор.

Онај ко после вишечасовног умног рада осећа тежину у глави, треба да зна да је то последица замора вратних, леђних и очних мишића. Мозак, у основи, може да обавља своју дужност бесконачно.

Једна млада жена извела је следећи опит. Без прекида, и што брже може, множила је напамет четвороцифрене бројеве пуних дванаест часова. Тек при крају, она је множила нешто спорије но на почетку, а прекинула је опит једино услед глади и физичког замора.

Оно што се често подразумева под премором мозга није ништа друго до бриге или досада. Например, кад читамо неку тешко разумљиву књигу, нас често разапињу две супротне жеље: да наставимо и да прекинемо читање. Према једном познатом психологу, ми тада не осећамо умор, већ, услед непажње, нисмо у стању да се одупремо мислима које нас расејавају, па нам изгледа као да осећамо болове у мозгу.

Радна способност мозга је неисцрпна

Мождане вијуге, које дају „уточиште" сећању и у којима „лежи" мисао и целокупна свесна активност, састоје се од десет до дванаест милијарди сићушних ћелија, од којих свака располаже способношћу да електрохемиским путем одржава везу са својим суседкама. Мисао и памћење настају као последица овог електричног струјања. Сматра се да се и најгенијалнији људи користе само мањим делом својих духовних могућности, док код просечног човека тај проценат искоришћавања умних способности не износи више од 10 до 12.

Још се поуздано не зна како се мисли и памћење бележе у нашем мозгу. Неки научници претпостављају да се свако сећање налази у групи од неколико стотина, или неколико хиљада, ћелија које су повезане затвореним колом електрохемиског флуида. Други су мишљења да се сећање у неку руку „урезује" у ћелије или да се „везује" за ланац ћелија као чворови на канапу. У сваком случају, лекари су били у могућности да утврде следећу чињеницу. У току првих 30 или 60 минута пошто се утисак прими, он само лебди у ћелијама мозга, а тек касније се учвршћује. У прилог овом тврђењу наводе се случајеви повреде главе, или потреса мозга, кад се повређени по правилу не сећа ничег што се догодило петнаестак минута пре несреће.

У сваком случају, број сећања које човечји мозак може да убележи далеко је већи од броја ћелија које служе тој сврси. Према тврђењу једног неурофизиолога, мозак човека од 70 година може да пружи 15 трилиона разних обавештења. Памћење је, као што се види, права ризница, чије богатство далеко превазилази сва наша очекивања. За жаљење је само што већина од нас извлачи сувише мало користи из тако циновског магацина нагомиланог знања и искуства.

Даровитост има мању вредност но што се мисли

Велика глава, или велики мозак, не морају бити подлога великој интелигенцији. Али, мождана кора с много вијуга, кроз које у довољној мери пролазе крв, кисеоник, гликоза и друге важне хемиске супстанце, свакако да пружа знатно веће духовно преимућство но мождана кора која располаже овим елементима у ограниченој мери. Једна особа која је, например, нарочито обдарена за музику или за сликарство, имаће у можданој кори, где се налазе центри за ове уметности, гушће развијене снопове крвних судова и ћелија.

Веома је важно сазнање да склоп мозга игра мање важну улогу за развијање талента од непрестане вежбе и упорног рада. Чак и просечни људи имају веома много развијених можданих ћелија, тако да су у стању, ако их стално употребљавају, да постигну значајнији успех од онога који располаже већим бројем, али неактивних, ћелија. Радан и истрајан просечан човек постиже већи успех од нерадног генија. Изгледа да многи велики људи нису били баш толико обдарени интелигенцијом како се често претпоставља. Оно што их је највише одликовало био је карактер и воља да стално иду напред.

Старост не утиче на способност учења

Веома је распрострањено мишљење да је са старошћу мозак све мање способан за учење. Наука је, међутим, утврдила да то није тачно. Додуше, у току године човек заиста помало губи способност памћења, али је губитак толико незнатан да практично ништа не значи.

Доласком на свет, човек доноси цео свој капитал можданих ћелија. С времена на време понека од њих изумире, али то нема утицаја на интелектуалну способност. Једино у случају тежег обољења мозга последице могу бити значајније природе.

Истина је да је код извесних старијих особа малаксавање физичке снаге праћено смањивањем духовне способности. Али, лекари сматрају да такве психичке промене наступају само изузетно, и то као последица низа мањих поремећаја који су се догодили у организму. Сами по себи, ти поремећаји не морају бити од значаја за организам, па ипак могу да утичу на психу.

Смањење духовних способности код старих људи у вези је са смањењем циркулације крви и прилива њених драгоцених састојака, као што су кисеоник и гликоза. Изгледа да у томе лежи објашњење познате особине стараца да се боље сећају даље него ближе прошлости. Наиме, ранији утисци урезивани су у сећање кад је натапање можданих ћелија неопходним састојцима било много обилније но у позним годинама живота.

Не треба мислити да је ово што је речено о губљењу памћења закон који се без изузетка односи на све старце. Сви знамо осамдесетогодишње и деведесетогодишње људе и жене који су готово потпуно сачували снагу и живахност духа. Бодрост њихове мисли служи нам као доказ да смањење умних способности никако не иде упоредо с годинама.

Према савременој науци, човеку од 70 и више година ништа не стоји на путу да и даље стиче нова знања. Зато греше сви они који сматрају да су сувише стари и да је њихово време прошло, јер на тај начин, несвесно осуђују себе на нерад и таворење, које тешко подносе и они и њихова околина.

Због тога што су лакши плен од мишева

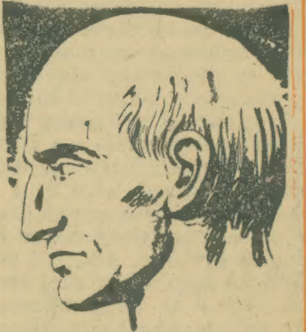
Соленодонт има просечну дужину од 50 сантиметара и припада роду инсектоједа. Живи у брдима острва Кубе и Хаитија. Дан проводи сакривен у малим пећинама или у шупљим стаблима, одакле излази кад падне ноћ. Храни се инсектима, црвима, малим гмизавцима, а једе и корење и траву. Поводи се у ходу. Кад хоће да се сакрије, примењује нојеву тактику: завлачи главу у најближу рупу. А кад му се непријатељ сасвим приближи, он испушта неку ружичасту течност одвратна мириса, од које све живо мора да побегне. То је, уосталом, његово једино одбранбено оружје.

Пропадање соленодонта почело је у прошлом столећу, кад је на Кубу пренета већа количина бурманских мајмуна, за борбу против мишева. Мајмуни су убрзо увидели да су соленодонти много лакши плен од мишева и извршили су међу њима прави покољ.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ...

ЧУПАВИ ЋЕЛАВКО

Цезар, породично име познатог римског војсковође и државника, значи буквално „чупава коса". Међутим, Цезар је био готово сасвим ћелав.

ТРИДЕСЕТ ОПЕРАЦИЈА ЗА ДЕВЕТ И ПО ЧАСОВА

Хирург Џорџ Крајл из Кливленда, у Америци, извршио је, 1935 године, тридесет узастопних операција за свега 9 часова и 30 минута.

УМРО ОД РАДОСТИ

Лудовиго Сфорца, војвода од Милана, који је провео осам година у једној француској тамници, умро је од радости кад је чуо да ће ускоро бити ослобођен. То се догодило 1508 године.

АКУСТИЧНИ ТУНЕЛ

У тврђави Форт Сан Фелипе, у Колумбији, постоји један тунел, дуг 198 метара, који је толико акусти-

чан да звук добијен паљењем шибице на једном његовом крају одјекне на другом као пуцањ из пушке. Тунел је саграђен још 1637 године.

БОЉЕ ИКАД...

Жорж Авен, трговац из Торонта, у Канади, добио је зубе умњаке у седамдесетој години живота.

ТЕЛЕГРАФИСТА БЕЗ ПРЕМЦА

Вилијам Фура, железнички телеграфиста из Корнинга, у америчкој савезној др-

жави Охају, у стању је да отпрема две различите поруке откуцавајући их истовремено на два Морзеова апарата.

Волт Дизни

ДУШКО ДУГОУШКО

и други добри и рђави становници његове варошице и околине

3200 СЛИЧИЦА У СЕКУНДУ

У Паризу је основано предузеће чији се капитал састоји само од „Кодакове камере за брза снимања". Предузеће нуди своје услуге свим гранама металне и хемиске индустрије, као и онима који желе да врше рашчлањавање процеса производње у својим фабрикама и лабораторијама.

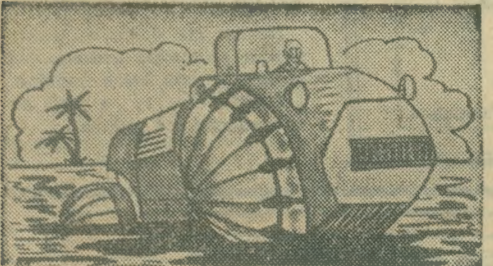

„Кодакова камера за брза снимања" филмује најмање 400, а највише 3200 сличица у секунду. Нормална филмска камера, као што је познато, снима свега 24 квадрата у секунду. Доцније, кад се такав филм пројектује на обичном апарату (чија је брзина такође 24 сличице у секунду), снимци су толико успорени да се голим оком могу пратити и они делови покрета који су иначе потпуно невидљиви.

* * *

ПРЕВОЗНО СРЕДСТВО ЗА СВЕ ПУТЕВЕ

Једном америчком инжењеру пошло је за руком да конструише превозно средство које ће моћи да прелази преко сваког земљишта. Точкови ових „кола" имају облик полулопте, не пропуштају воду и обавијени су металном гусеницом

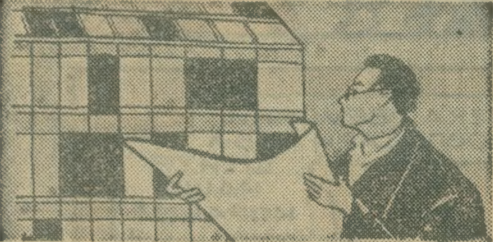

као код трактора. У току проба установљено је да се без тешкоће крећу по калдрми, блату, мочварама, песку и снегу, а пливају и по води. Због његовог необичног изгледа, изумитељ овог превозног средства дао му је име „риноцерос".

* * *

ПРВА ЗГРАДА ОД ЧЕЛИЧНИХ ЦЕВИ

Недавно је у Паризу завршена прва зграда у свету која је начињена од челичних цеви. Не само због употребљеног материјала, већ и по својој конструкцији она необично изгледа. Наиме, да не би рушили стару зграду од цигала, конструктори су изнад ње подигли ново здање од метала које „опкорачује" стару зграду и има своје сопствене

темеље. Новоградња је тешка 30 тона. Зидови цеви широки су 5 до 7 милиметара, а пречник шупљине износи 89 милиметара. Ова нова и смела замисао тек ће у пракси показати своје одлике и недостатке. Међутим, већ сад је сигурно то да зграда стаје упола јевтиније но да је подигнута од бетона и цигала.

* * *

ПОСЛЕДЊИ ХЕРБАРИЈУМИ

Пред најездом пластичних маса ускоро ће нестати хербаријума са сасушеним цвећем и кутија за лептирове који су набодени на чиоде.

Данас се, од нарочите смоле, праве специјалне коцке, у које се стављају лептирови и цвеће. Ако се пажљиво спусте у смолу, они заувек остају у сасвим свежем стању.

* * *

ПРВИ ПРИВАТНИ АТОМСКИ РЕАКТОР

У Великој Британији гради се први атомски реактор који ће бити својина једног приватног правног лица. Реактор ће служити за испитивање нуклеарних материја од којих се праве атомске батерије. Први приватни атомски реактор имаће 22,5 кг урана, а стајаће 75.000 фунти стерлинга.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ПОДЗЕМНЕ УЛИЦЕ У ПАРИЗУ

Услед сталног пораста броја аутомобила у Паризу, који износи око 200 дневно, чак и велики и широки париски булевари сада су постали недовољни. Да би се стање побољшало, париска општина припрема један грандиозан пројект који предвиђа изградњу аутомобилских аутострада испод града. По том пројекту, постојале би две врсте аутострада; на дубини од 30 и од 15 метара. Ширина првих износила би петнаест метара, а биле би двоспратне. Ове подземне улице служиле би и за паркирање на извесним местима, а имале би, на ширим трговима, везу с надземним улицама.

СВЕТЛЕЋИ АСФАЛТ

Један Немац је пронашао асфалт који светли. То је мешавина асфалта и металног оксида који има својство да светли, а усто је веома отпоран. Иако је овакав асфалт двоструко скупљи од обичног, употребиће се за авионску писту у Нирнбергу.

ДИЈАМАНТ КАО РАДИОАКТИВНИ БРОЈАЧ

Извесни дијаманти могу да буду радиоактивни бројачи као што је Гајгеров апарат. Под утицајем рентгенских или других зракова, извесни дијаманти одају сићушне електричне таласе, који, кад се појачају, дају звучне сигнале.

ТУЖНЕ ОАЗЕ

Амерички авијатичари који су надлетали Антарктик наишли су на доста простране области у близини обале које су потпуно чисте од леда и снега. У тим областима је температура знатно виша но на другим местима, тако да су се поларни истраживачи могли чак и купати у малим језерима. Ова појава објашњавана је досад на више начина. Неки сматрају да су томе узрок подземни вулкани, или јака радиоактивност унутрашњих слојева. Међутим, највише присталица има теорија по којој су ове оазе настале услед подесног склопа земљишта, заклоњеног од ветра и под утицајем сунца које загрева околне стене. Иначе, ове „оазе" ни по чему не личе на оазе у пустињама, где се све зелени и buja. Оне су потпуно голе, сем мало маховине и лишаја.

РАДАР НА АВИОНИМА

У Америци је испробан један циновски радар који носе авиони. Радар има с горње стране заштитни покривач сличан поклопцу, с пречником од десет метара. Према изјавама пилота, овај радар, и поред своје величине, нимало не смањује покретљивост и сигурност авиона. Сматра се да његов домет износи знатно више од 200 километара.

МОТОР ЗА ЉУДЕ-ЖАБЕ

У Немачкој је израђен мали бензински мотор, тежак свега 28 килограма, који се може сместити у гумени чамац. На том чамцу човек стоји, или га узјаше, и тако се вози по мору. Мотор је веома економичан, јер један литар бензина сасвим је довољан за вожњу од шест часова. Гумени чамац је сигуран од потапања, јер са обе стране има коморе испуњене ваздухом, тако да се не може ни преврнути. Како је чамац мали, то се он, заједно с мотором, може сместити у одељак за пртљаг сваког аутомобила.

ФОТОГРАФИСАЊЕ У МРАКУ

У Француској је начињен фотографски апарат којим се може снимати у потпуној тами. Апарат ради помоћу инфрацрвене светлости. Једна веома осетљива плоча у стању је да региструје и најмање инфрацрвено зрачење, па је, према томе, слика јаснија или нејаснија уколико је предмет који се снима топлији или хладнији.

ДОБРИ ИЗГЛЕДИ ЗА ТЕЛЕВИЗИЈУ

Познато је да се телевизиски програми не могу преносити на велику даљину. Овде се таласи не одбијају од горњих слојева атмосфере, већ се губе, па пријемници хватају само оне који долазе непосредно са антене за одашиљање. Међутим, сада се открило да се, под извесним условима, ови таласи могу одбијати од горњих атмосферских слојева, као и обични радио-таласи, што зависи од јонизације тих слојева. Ово даје наде да ће телевизија у пуној мери искористити нове могућности.

УМЕСТО РИБЕ „УЛОВИО" ТОП

Топ из 17 века, тежак 300 килограма, уплео се у мрежу једног француског рибара из места Сен Мишел, у Бретањи. Топ је начињен од бронзе, а холандског је порекла. На њему је урезан и датум израде — 1623 година.

И ОД СЕКВОЈА СТАРИЈИ

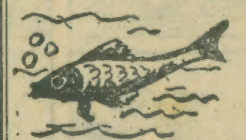
Три бора која расту на једној високој планини у Калифорнији вероватно су најстарије дрвеће на свету. На њих је први наишао др Езмунд Скулман, професор универзитета у Аризони. Према његовој процени, ова три дрвета, која нису виша од десет метара, стара су преко 4.000 година, дакле знатно старија и од циновских калифорниских секвоја, које имају 3.000 година и досад су важиле за најстарија дрвета на свету.

ЕПАНИЈЕЛ

Епанијел је назив за пса птичара који се употребљава за лов на води и мочварама. Има дуге клемпаве уши, њушка му је четвртаста, а главна му је одлика у длаци: кратка на лицу и глави, предњој страни ногу и сапима, средње дужине на осталим деловима тела, а много дужа на ушима, врату, грудима, задњој ивици ногу и доњој ивици репа. Епанијела има више врста.

... риба чиков веома се узнемири пред промену времена. Због тога често ту

рибу држе у стакленим теглама као неку врсту барометра.

... за први часопис на свету сматра се онај који је, 1665 године, под називом „Научни журнал", основао у Паризу Дени де Сало. Часопис је доносио не само вести и чланке из области науке, већ и из књижевности, као и одлуке црквених и световних судова.

... аустралиски еукалиптуси могу да достигну висину од 120, па и 140 метара.

... харфа је најстарији музички инструмент са жицама. Она се у облику који је био налик на данашњи употребљавала у Египту још пре више хиљада година.

.... за првих 56 дана свог живота, гусе-

ница свилене бубе поједе 86.000 пута више хране но што износи њена тежина.

... острво Тасманију открио је, 1642 године, холандски морепловац Абел Тасман, по коме је и добила име.

... сматра се да од свих животиња на свету највише хране поједе гренландски кит.

... романи у којима се описује уређење неке замишљене државе називају се „државни романи". Такви су, например, Платонова „Политеја" и Морова „Утопија".

... реч чаршија, назив за занатски и трговачки центар, потиче од персиске речи

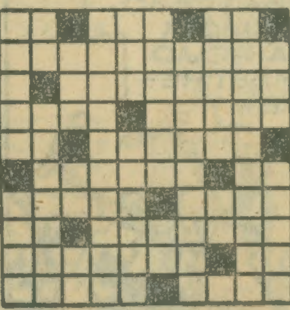

„чахар", која означава нешто што има четири стране.

... највеће од 300 острва Кергеленског Архипелага, који лежи на граници Индиског и Јужног Леденог Океана, зове се „Острво Очајања". То име дао му је 1776 године морепловац Кук због кршевитог земљишта, простране ледене обале, густих облака и магле која обавија не само то острво, већ и читав архипелаг.

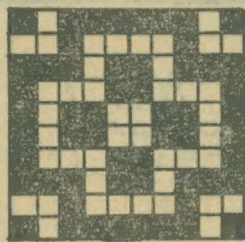
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Недовршен цртеж

Сл. 1

На слици 1 претстављен је цртеж који, као што се види већ на први поглед, није довршен. Тај цртеж састоји се од 100 поља, од којих су нека бела, а нека црна.

Сл. 2

Зацрните оловком још известан број белих поља, да бисте тако добили једну потпуну слику, која мора бити симетрична. Не заборавите да је недовршена слика једном водоравном и једном усправном линијом подељена на четири једнака дела (само у њима није једнак број црних и белих поља), па према томе и готов цртеж мора имати четири једнака дела, али у њима ће број црних и белих поља бити једнак.

Пошто је ово нова врста задатка, дајемо вам решење на слици 2.

Дашто ми ти дашто

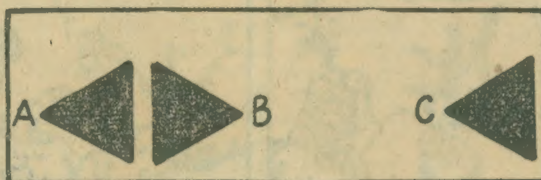
1) Што је цару на трпези, то је нама на буњишту?

2) Скочи овца преко доца и прескочи триста и три коца?

3) Расло дрво кунково,
на кунково клинково,
на клинково климпеста,
на климпести невјеста?

(1) кокош; 2) зец кад трчи кроз шеницу!; 3) смоква на смокви)

ОЧИ ВАРАЈУ

Који је размак већи: од А до В, или од В до С?

Ви ћете можда одговорити да је размак од В до С већи, али ако се поведете за првим утиском — погрешићете. Размак од А до В није ни за милиметар мањи или већи од размака од В до С. Оба су потпуно једнака, у шта се можете уверити ако их измерите.

ЛОВ НА ПОГРЕШКЕ

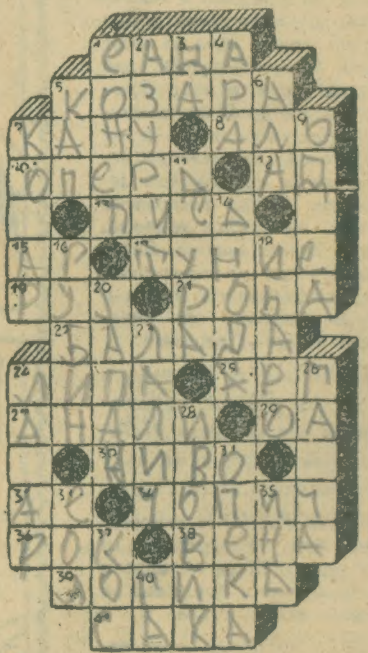
Судећи по слици коју ради, а и по свему осталом, сликару Васи очигледно се много жури. А како је, усто, и прилично расејан човек, погрешака има напретек.

Загледајте пажљиво горњи цртеж и покушајте да утврдите све погрешке.

Водоравно: 1) прилог; 5) наша планина; 7) индијански чамац; 8) телефонски позив; 10) музичка драма; 12) бог подземља код старих Грка; 13) наша река; 15) мера за површину; 17) држава у Африци; 19) врста шиба; 21) производ намењен продаји; 22) епско-лирска песма; 24) листопадно дрво; 25) престоница старе Арголиде; 27) познато Тацитово дело; 29) узвик; 30) површина воде; 32) првак; 34 наш савремени књижевник; 36) термин; 38) врста крвног суда; 39) наука о мишљењу; 41) буре за воду.

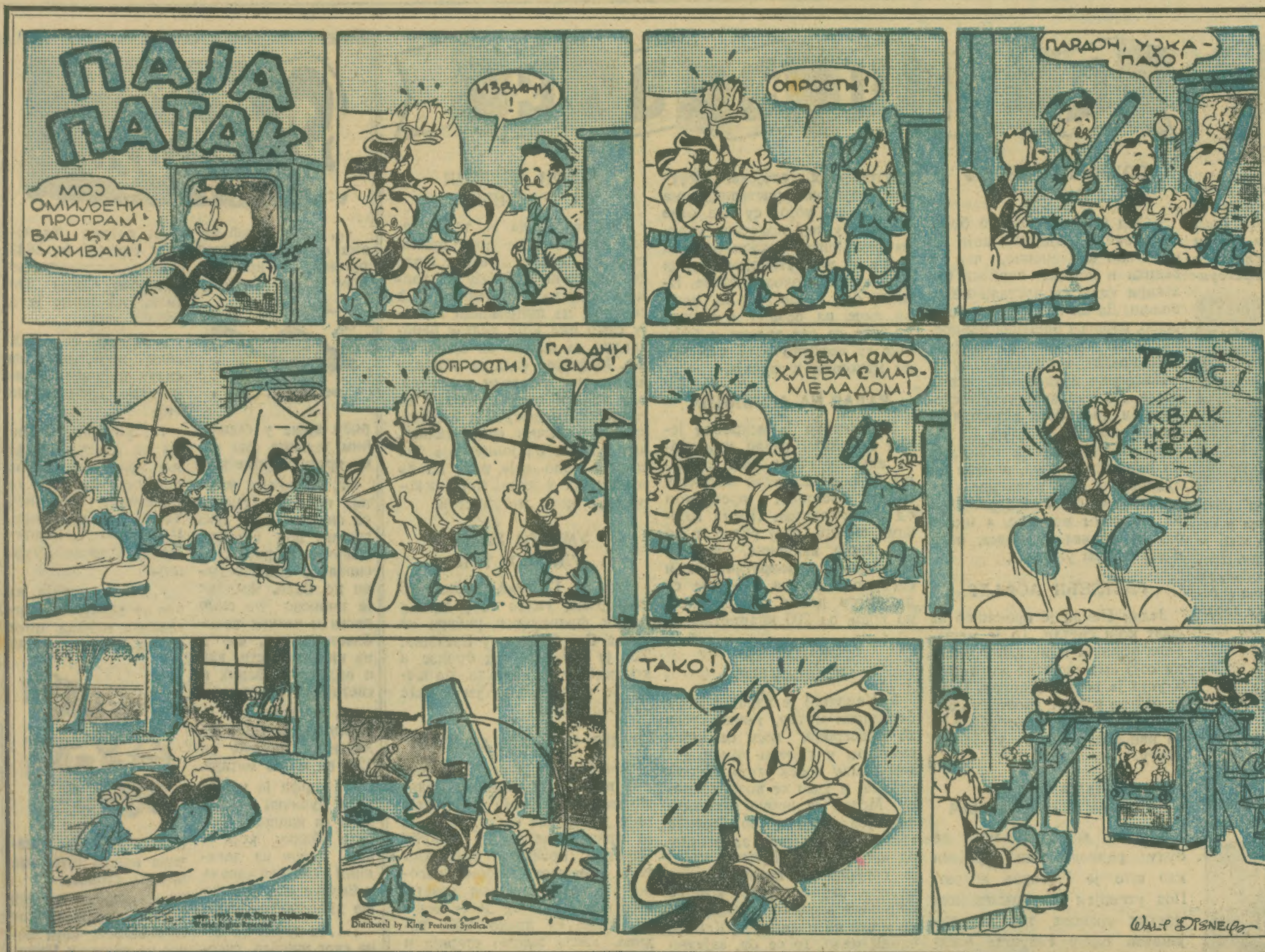
Усправно: 1) врста лирске песме; 2) један минерал; 3) афирмација; 4) река у Швајцарској; 5) део течности; 6) неман; 7) град у Истри; 9) пристаниште на Црном Мору; 11) рогозина; 14) једна електрода; 16) врста драгог камена; 18) град у Еквадору; 20) држава у Азији; 23) наш савремени књижевник („Свадба"); 24) бродар; 26) женски посетилац; 28) наша планина; 31) цигла; 33) музички термин; 35) друга; 37) птица певачица; 40) хемиски знак за галијум.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ка; 3) пума; 5) Меноти; 7) теракота; 8) Ото; 10) лак; 11) Ма; 12) А(лександар) В(елић); 13) ко; 15) Новара; 18) Нели; 19) литота; 21) та; 22) Ин; 23) на; 25) Опа; 27) Мор; 28) паламида; 31) Дакота; 32) село; 33) ро.

Усправно: 1) куна; 2) амок; 3) перо; 4) атол; 5) метан; 6) Итака; 7) том; 8) ако; 12) „Авети"; 13) балон; 16 они; 17) рит; 19) Лапад; 20) анода; 21) топ; 24) ара; 26) алас; 27) мито; 29) акер; 30) моло.

НИЈЕ ВИШЕ ИНТЕРЕСАНТНО

Хорације: Данас ми вожња мотоциклом више не причињава никакво задовољство.
Мики: Зашто?
Хорације: Јуче сам дао за њега последњу отплату.

БАШ СУ ЛУДИ!

Мики одвео Шиљу на лакоатлетска такмичења. У току је трка на 10.000 метара. Гледао Шиља како тркачи превaљују један по један круг, па ће упитати Микија:

— Је ли, богати, што се ови сиромаси толико муче?

— Па... прва тројица добиће медаље и новчане награде.

— Добро, они имају рачуна да трче, али зашто трче они остали?

НЕМА СРЕЋЕ

Попај: Како то, нашао си хиљадарку, па опет кажеш да немаш среће?

Пера Ждера: Да, нашао сам је баш у тренутку кад је крај мене стајао мој бакалин, коме дугујем 500 динара!

ДА БИ БИО СИГУРНИЈИ...

Лекар: Не бојте се, ваша болест није тако опасна. Од хиљаде умиру свега тројица.
Шиља: Хм... а јесу ли та тројица већ умрла?

Који је ОДГОВОР исправан

ВИЈУК је:
- *алатка*
- *биљка*
- *презиме*
- *део брода једрењака*

ЕНКЕЛАД је:
- *потез у мачевању*
- *река у Грчкој*
- *лука у Шпанији*
- *митолошко биће*

КАРБОНАДО је:
- *ветар*
- *минерал*
- *врста спорта*
- *град у Италији*

СУТУРИЦА је:
- *суд за пиће*
- *назив за извесне људе*
- *долина у Србији*
- *стара игра*

ОДГОВОР:

ВИЈУК је дугогодишња биљка из породице трава. Расте по ливадама и пашњацима и претставља добру сточну храну. Има га више врста. Вијук ливадски или пољски расте у виду бусења, високог до 80 сантиметара. Вијук овчији мањег је раста. Успева на свежијим пескушама и сиромашном земљишту. Вијук разнолисни успева на слабим земљама, али је мањег значаја. Вијук црвени расте на песковитом и сувом земљишту. Улази у састав мешавина за сенокосне ливаде и пашњаке.

ЕНКЕЛАД је најчувенији међу титанима који су се побунили против Зевса. Побегао је на Сицилију, где га је Зевс сахранио испод Етне.

КАРБОНАДО је дијамант црне боје. Употребљава се као материјал за глачање и у дијамантским бургијама за бушење тврдих стена.

СУТУРИЦА је, како каже Вук Караџић у свом Рјечнику: као пола Турчин. „Тако у Србији зову људе који су закона нашега, који не говоре чисто српски, него заносе на бугарски или на арнаутски, а готово сви знаду турски".

Пустоловине малога Џонија, морнара Томатраута и Кинеза Шанг-Лина

ЗА СВАКУ НЕВОЉУ ИМА ЛЕКА... КАД БИСМО МОГЛИ ДА ДОЂЕМО ДО НАШЕГ ЛОГОРА И УЗМЕМО ПОЈАЧАЊЕ...

КАД БИ БИЛО ЈОШ НЕКОЛИКО ШТУЛА У СЕЛУ...

НЕ БИ НАМ ПОМОГЛЕ... НЕПРИЈАТЕЉ БИ ОПАЗИО НАШЕ ЉУДЕ... А И ДА УМАКНУ, ЧЛАНОВИ ВАШЕ ПОСАДЕ БИ ИХ УБИЛИ НЕ ЗНАЈУЋИ ДА СУ ТО ПРИЈАТЕЉИ.

КАД БИ ЈЕДАН ОД НАС МОГАО ДА ПРОЂЕ...

МУДРО ЈЕ РЕЧЕНО ДА ХРАБРО СРЦЕ МОЖЕ ДА СМРВИ НЕСРЕЋУ... АКО ИМАТЕ НЕКОЛИКО СУВИШНИХ ШТУЛА, КОЈЕ СУ МОЖДА ОДБАЧЕНЕ КАО НЕУПОТРЕБЉИВЕ...

ТИ ОСТАНИ ОВДЕ И С ПУШКОМ ЧУВАЈ СЕЛО. ОБАВИЈЕНИ ТАМОМ НОЋИ, МОЖДА ЋЕМО УСПЕТИ ДА ИЗБЕГНЕМО ПАЖЊУ НЕПРИЈАТЕЉА...

НЕКА СВЕМОЋНИ ГОСПОДАРИ НЕБА ШТИТЕ НАШЕ КОРАКЕ!

ГЛЕДАЈТЕ! НЕПРИЈАТЕЉ ДОЛАЗИ!

МОЈЕ СРЦЕ СТРАХУЈЕ ЗА НАШЕ ЖИВОТЕ!

НА СВОЈИМ ШТУЛАМА ОД БАМБУСА, НАШИ ПРИЈАТЕЉИ МОГУ ДА ТРЧЕ БРЖЕ ОД ЈЕЛЕНА!

АКО ОНА ДВОЈИЦА УРОЂЕНИКА УСПЕЈУ ДА ШАНГ-ЛИНА И ЏОНИЈА ОДНЕСУ НА ОБАЛУ, ДО ЛОГОРА НАШЕ ПОСАДЕ...

АЛИ, НЕПРИЈАТЕЉ ЈЕ НАПРАВИО ОБРУЧ ОКО ЧИТАВОГ СЕЛА!

НАСТАВИЋЕ СЕ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Тек. рач. бр. 101-1-935, поштански фах број 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700 полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња [illegible]ра. — Рукописи се не враћају.